

Brandweer in Achttienhoven en Westbroek

Deel 2: Brand!

Martin Groot en Jan Maasen

In het tweede deel van dit artikel over de brandweer van Achttienhoven en Westbroek richten wij de schijnwerper op verschillende soorten branden: brand met dodelijke slachtoffers, brand door brandstichting, boerderijbrand, stalbrand, brand door hooibroei en brand waarbij de brandweer zelf een bijzondere rol speelde.¹

Dodelijke slachtoffers

Bij plichtsbrandweer of vrijwillige brandweer maken de brandbestrijders deel uit van de (vaak kleine) bevolking. Dit maakt dat de impact van bijzonder grote branden of branden met slachtoffers groter is voor de manschappen dan bij beroepsbrandweer in grootstedelijke situaties. Ook in Achttienhoven en Westbroek zijn er meerdere impactvolle branden geweest, waarvan enkele met de dood tot gevolg. Twee voorbeelden.

Een historisch voorbeeld is de brand op 16 maart 1828 waarbij in Westbroek het kostschool-gebouw van de heer B. van Noord afbrandde en waarbij één van de 27 leerlingen – de zoon van de burgemeester van Abcoude – het leven liet². Nicolaas Van Voorthuysen was vanaf 1811 ‘maire’ van Abcoude onder de Franse overheersing. Dit ging ononderbroken over in het burgemeesterschap van Abcoude-Baambrugge, dat hij in 1840 overdroeg aan zijn zoon Jan³. Helaas is er over de omstandigheden rond het tragische overlijden van zijn andere zoon niets naders bekend.

Foto 1; Haarlemse Courant 20 maart 1828

Een veel recenter voorbeeld dateert uit februari 1987, toen bij een boerderijbrand een 15 maanden oude baby door brand om het leven kwam. Het trauma voor de nabestaanden, de omwonenden, maar zeker ook voor de dienstdoende brandweerlieden, laat zich raden.

Brandstichting

Brandstichting doet altijd veel stof opwaaien. Dat gold ook in Westbroek en Achttienhoven. Niet alleen in de lokale gemeenschap, maar vaak in de wijde omtrek. Bij onderzoek in de krantendatabase Delpher vallen twee verhalen uit Westbroek en Achttienhoven op die de nationale pers haalden.

Uit 1885 dateert het verhaal van een 18 – jarig meisje (W.S. uit Maartensdijk) dat de boerderij van haar werkgever in brand stak. Bron: Haarlemse Courant 1885.

“Gistermorgen is te Utrecht gevankelijk binnengebracht W.S., een meisje van 18 jaar, van Maartensdijk, dat verdacht wordt van brandstichting.

Zij heeft volgens haar eigen bekentenis Maandagavond j.l. ten half 10 ure de hooiberg van W. v. Laar te Westbroek, bij wien zij sedert Maart diende, in brand gestoken met een lucifer. De brand werd vrij spoedig gebluscht; zij hielp zelf aan de blussching mede. Vrijdagmiddag heeft zij wederom een brandende turfkoel in den stal gebracht; na een half uur stond deze geheel in vlam; het vee werd

¹ Dit artikel streeft niet naar volledigheid. Er is gekozen voor sprekende voorbeelden en herhalingen zijn achterwege gelaten. De auteurs hadden graag ook molenbranden behandeld. Daarvan zijn er in Westbroek een aantal bekend (1753 Westbroekse Molen, 1774 molen Polder Huis ter Hart; bron www.molendatabase.org), maar concrete gegevens ontbreken.

² Bron Haarlemse Courant 20 maart 1828; ook vermeld in het [onlinemuseum De Bilt](http://onlinemuseum.debilt.nl).

³ [Angstelkroniek nr 40](#); Historische Kring Abcoude-Baambrugge.

gered, slechts eenige kalveren kregen lichte brandwonden. W. Barneveld heeft zich daarbij veel moeite gegeven en zijn leven gewaagd, om het vee uit de vlam te halen. Gistermorgen, terwijl zij bewaakt werd, trachtte zij zich te worgen, waarin zij door A. van Heemsbergen werd belet, toen zij reeds in zwijm lag. (U.D.)”

De afloop van deze trieste geschiedenis is helaas niet bekend.

In 1938 was er een brandstichting met een politiek tintje. Een veehouder, tevens gemeenteraadslid van Achttienhoven, steekt samen met zijn knecht takkenbossen in brand aan de Kooidijk. De omstandigheden zijn bijzonder, omdat dit plaats vond tijdens een oefening van de luchtbescherming. In de jaren voor de tweede wereldoorlog was de brandweer ondergebracht bij de luchtbescherming en in een rapport van 9 maart 1939 wordt de brandweer van Westbroek en Achttienhoven door de provinciale inspectie nog eens nadrukkelijk op die positie gewezen⁴. Het is dus zeer aannemelijk dat de brandweer bij een luchtbeschermingsoefening ook paraat was en haar handen vol had. Het bericht over de brandstichting bereikte alle landelijke dagbladen tot en met het Soerabaijasch Handelsblad (!). De Telegraaf gaf het bericht op 7 mei, geheel in eigen stijl.

“WILDE RAADSLID BRAND STICHTEN?

*Takkenbossen aangestoken dichtbij zijn woning.
(Van onzen correspondent).*

ACHTTIENHOVEN (Utr.) 6 mei — Groote consternatie is er te Achttienhoven verwekt door de arrestatie van den veehouder O. G. van den H, raadslid der gemeente Achttienhoven, die verdacht wordt zijn boerderij in brand te hebben willen steken. Op den avond van 28 April jl. ontdekte men te omstreeks kwart voor tien brand aan den Koeidijk (sic). Op genoemden avond werden van halftien tot elf uur luchtbeschermingsoefeningen gehouden, waardoor geheel Achttienhoven in diepe duisternis was gehuld. Ten gevolge hiervan werd de brand spoedig ontdekt. Het bleek, dat achter de boerderij van v. d. H. op een viertal plaats en takkenbossen in brand stonden. Spoedig werd het vuur door omwonenden gebluscht. Een knecht, A. van der T., werd in de nabijheid van de boerderij aangetroffen, doch in plaats dat hij de blusschers behulpzaam was liep hij hun in den weg. Ook de veehouder stak geen hand uit en men koesterde terstond verdenking, dat hier brandstichting in het spel was. De boerenknecht werd onder verzet gearresteerd en voorgeleid voor den burgemeester jhr. Huydecoper van Maarsseveen, die hem een verhoor afnam. De man ontkende iets met den brand uitstaande te hebben. Hij kon echter niet bogen op een blanco strafregister en hij had nog een voorwaardelijke gevangenisstraf van acht maanden te goed. Hij werd ingesloten, maar enkele dagen later moest men hem, wegens gebrek aan bewijs, op vrije voeten stellen. Dezer dagen vervoegde hij zich echter bij den burgemeester en verklaarde thans de waarheid te willen zeggen. De man deelde mede, dat v. d. H. aan hem had gevraagd of hij behulpzaam wilde zijn bij het in brand steken van takkenbossen. Hij had dit aangenomen en op 28 April werden door hem een tweetal hoopen in brand gestoken. Door v. d. H. werden eveneens twee hoopen in brand gestoken en deze bevonden zich zeer dicht bij de woning. Na deze verklaring werd het raadslid gearresteerd en naar Utrecht overgebracht. Nadat hij door den officier van Justitie was gehoord, werd hij ingesloten in het Huis van Bewaring aldaar.”

De afloop van dit smeuge verhaal vinden we in het Utrechts Volksblad (subtitel: Sociaal-democratisch Dagblad) van 28 juni 1938.

⁴ RHC Vecht en Venen, 1048 Gemeente Westbroek 1813-1957, inventarisnummer 736

“Gisteren stond de boer terecht voor den politierechter. Hij ontkende. De woorden, die hij over die vuren had gezegd, waren slechts als grap bedoeld geweest en hij had er niet aan gedacht om zich aan een dergelijke baldadigheid schuldig te maken. Daar de getuigen niet hadden gezien, dat verdachte de vuren had aangestoken, moest de politierechter hem, ondanks het sterke vermoeden, dat hij tegen den boer koesterde en op grond waarvan hij twee maanden preventieve hechtenis had ondergaan, vrijspreken, nadat de officier van justitie twee maanden voorwaardelijk had gevraagd.

De verdediger merkte in zijn pleidooi nog op, dat verdachte in Achttienhoven in onmin leeft met de gemeentelijke overheid, omdat de gemeente gedwongen is voor zijn schoolgaande kinderen een vergoeding te geven, daar ze in Utrecht de katholieke school bezoeken. Dit zou de reden zijn, waarom men verdachte in een kwaad daglicht had gesteld.

De boerenknecht, die bekend had twee van de vuren te hebben aangestoken, moest zijn baldadigheid zwaar boeten. Volgens den officier van justitie had hij mensenlevens in gevaar gebracht, daar het gevaar, dat de vlammen zouden overslaan op naburige percelen, lang niet denkbeeldig was. Hij eiste tegen den knecht twee maanden gevangenisstraf. De politierechter veroordeelde hem tot één maand.”

Boerderijbrand

In Nederland zijn zo'n 6400 historische boerderijen als rijksmonument beschermd. Dit is zeven procent van alle historische boerderijen in Nederland. Van 2008 tot en met 2014 registreerde de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed 56 branden in rijks monumentale boerderijen. Dat is gemiddeld elke anderhalve maand één brand. Ze leidden vaak tot aanzienlijke schade.

In 1/3e van de gevallen was de oorzaak een schoorsteenbrand. Brandstichting en blikseminslag zijn 'goed voor' 1/6e van de branden. Bij het uitbreken van een brand spelen daarnaast menselijke factoren een cruciale rol, zoals onwetendheid, onvoorzichtigheid en onnadenkendheid⁵.

Westbroek en Achttienhoven kennen 9 rijksmonumenten, waaronder 5 boerderijen⁶:

- Kerkdijk 19/21, 20
- Dr Welfferweg 11, 16, 27.

Daarnaast zijn er nog 42 gemeentelijke monumenten, waaronder 22 boerderijen:

- Kerkdijk 14, 16, 24, 32, 36, 49,59,81,91
- Dr Welfferweg 11, 35/35A, 49/49A, 61, 71, 16, 18, 82, 92/92A, 106, 114.

Foto 2; Boerderij 'Dog in 't Schild', Dr Welfferweg 27, in 1966 (Beeldbank Cultureel Erfgoed)

Het aantal historische boerderijen in Westbroek/Achttienhoven is overzichtelijk, maar toch zijn er de afgelopen eeuw meerdere boerderijbranden geweest. Een vooroorlogs voorbeeld is een brand op 18 mei 1929, beschreven in de Gooi- en Eemlander.

“Brand.

Zaterdagavond omstreeks 8 1/2 uur, brak brand uit in de boerderij van C. van den Berg te Westbroek. Het vuur vond gretig voedsel in deze oude, groote boerderij, bedekt met riet. Natuurlijk liep alles wat beenen had naar den brand. Ook het handspuitje van Westbroek werd door de brandweer aldaar, naar den brand gebracht. Daar men met dit spuitje niets tegen de vlammenzee kon uitrichten, bepaalde men zich tot het nathouden van de aangrenzende boerderij. Door den burgemeester van

⁵ Brandpreventie voor historische boerderijen; Rijksdienst voor cultureel erfgoed, mei 2015

⁶ Gemeente De bilt Welstandsnota, december 2013

Westbroek, die mede bij den brand aanwezig was, werd telefonisch assistentie van de brandweer te Utrecht gevraagd. Intusschen had het vuur vrij spel en bleef een bedreiging voor de omliggende boerderijen. Het werd intusschen 9 ^{1/4} uur en nog bleef de spuit uit Utrecht op zich wachten. Ten einde raad stelde een der autoriteiten de Westbroeksche brandweer ervan in kennis, dat er in Westbroek nog een spuit was. Deze moest toen ook aanrukken. Met een paard werd dit vehikel gehaald en wij wisten bij aankomst bij den brand niet wat wij zagen. Allerm minst hadden wij gedacht, dat in het hart van ons land nog zoo'n oudheid was. Een handspuitje, voorzien van een zwengel, zooals nu nog aan de Nortonpompjes zit. Dat zoo'n brandbluschapparaat nog in een gemeente dienst moet doen, spot met alle begrip van moderne brandbluschmiddelen. Wij dachten, dat zooiets niet meer bestond en dat zulke dingen alleen nog maar worden bewaard in museums als curiositeit. Met vuur en ijver werd door eenige mannen water aangedragen om den uitgedroogden zuiger op gang te helpen, maar het straaltje bleef uit en het vuur spotte met dit stuntelige gedoe. Eindelijk, 9 uur en 40 minuten, arriveerde de autospuit uit Utrecht. Toen stonden van de kapitale boerderij alleen nog de enkele muren.

Alles wat brandbaar was, had het vuur verteerd. Vier minuten na aankomst gaf de auto- spuit water en toen was de strijd gauw beslist. Onbegrijpelijk vonden wij het van de verantwoordelijke personen, dat zij geen hulp hebben aangevraagd in Maartensdijk.”

Risico's voor brand in historische boerderijen bestaan nog steeds. De brandweer noemt met name rieten daken, schoorstenen, verouderde installaties voor gas en elektriciteit, ontbreken van compartimentering, hooiopslag, risicovolle machines en afgelegen ligging als belangrijke factoren. Dat dit geldt tot op de dag van vandaag - en dat het gevaar soms in een klein hoekje zit – toont het voorbeeld van een recente brand.

Op 23 november 2010 zou de brandweer Westbroek een oefening houden in een boerderij aan de Kerkdijk. De boerderij werd geregeld door de brandweer gebruikt voor oefeningen en ook voor de betrokken dinsdagavond stond een oefening op het programma. Instructeurs hadden zogenoemde 'knetterkasten' in het gebouw gezet. Die apparaten bootsen het geluid van vuur na⁷.

Wat er volgde was “een bizar toeval”, volgens de woordvoerder van de brandweer. De oefenmelding werd al snel een echte uitruk toen de instructeurs plotseling vlammen uit het dak zagen slaan en alarm sloegen. Door de brandweer werd al heel snel opgeschaald naar een grote brand en verschillende korpsen uit de regio verleenden assistentie. Het gedeelte van de boerderij dat vlamvatte werd gebruikt als opslagplaats voor hooi, stro en andere zaken voor een dierenwinkel. Dit gedeelte ging volledig verloren, maar het woongedeelte kwam ervan af met vooral roet-, rook- en waterschade.

Foto 3; Brand 23-11-2011

Waar de ene krantenkop meldde ‘Oefening brandweer redding voor boerderij aan de Kerkdijk’, stond ergens anders te lezen ‘Grote boerderijbrand in Westbroek door oefening brandweer’. En natuurlijk ontstond er discussie over de oorzaak van de brand. Daarom is er uitgebreid onderzoek gedaan door de recherche naar de oorzaak van de brand. Op 6 januari 2011 meldde het plaatselijk weekblad De Vierklank:

“Oefening brandweer geen oorzaak brand Westbroek.

Uit rechercheonderzoek is gebleken dat de oefening van het brandweerkorps Westbroek definitief niet de oorzaak kan zijn van de grote brand die eind november 2010 woedde in de schuur van een boerderij aan de Kerkdijk in Westbroek.

⁷ Info Martin Groot en diverse artikelen op regionale media (RTV Utrecht, RTV De bilt, Vierklank, enz.).

Er stond voor die avond een oefening van het korps Westbroek op het programma. Het gerucht ging dat de brand zou zijn ontstaan door de oefening. Dat was vervelend voor de brandweervrijwilligers. Vanaf het begin leek het een bizarre samenloop van omstandigheden te zijn. Gelukkig kan de politie nu met zekerheid zeggen dat er geen enkele relatie is tussen de oefening en de brand."

Daarmee stond definitief vast dat de gebruikte 'knetterkasten' niet de oorzaak van de brand konden zijn. De werkelijke oorzaak kon niet met zekerheid worden vastgesteld, maar een goede mogelijkheid is de elektrische verlichting in de vorm van een kale, ouderwetse gloeilamp. De hitte van de gloeilamp, in combinatie met het aanwezige stof van hooi en stro kunnen hebben gezorgd voor de klassieke factoren: warmte, brandstof en zuurstof.

Stalbrand

De gevolgen van een stalbrand werden in 1999 beeldend beschreven door Simone Stevens in de Gooi en Eemlander van 18-10-1999, naar aanleiding van een brand in Hollandsche Rading:

'Een kalfje staat geblakerd van het vuur en nat van het spuitwater te bibberen bij de dijk van het in zwart plastic gekuilde gras. Het gele merk in zijn linkeroor is gesmolten. De gestolde sliert hangt bijna tot op de grond. Dichter bij de stal staan een paar kalveren die er nog erger aan toe zijn. Versuft. De zwart-witte vlekken hebben plaatsgemaakt voor rode, open wonden.

"Dat wil je niet weten, wat je daarbinnen ziet", zegt een brandweerman op het dijke aangeslagen.

"Half verbrand, sommige kregen hun ogen niet meer open. Een huis of gebouw dat afbrandt is nog niet zó erg, maar mensen- en dierenleed, dat is verschrikkelijk."

Verderop staat zijn collega bij te komen van de beelden binnen. Het geblaas en geblèr van de dieren in doodsangst klinkt nog na. De brand is onder controle, maar binnen zijn nog steeds kalveren in leven die straks door een dierenarts zullen worden afgemaakt.'

Ook de brandweerlieden uit Achttienhoven en Westbroek hebben dit soort stalbranden meegemaakt, al staat het aantal dierlijke slachtoffers, meestal in geen verhouding tot de megabranden waarover je de laatste jaren wel leest.

Dit schreef de Gooi en Eemlander op 16-2-1971:

"Brand in veeschuren. Kalf en kippen komen in vlammen om.

Dinsdagmiddag omstreeks 15 uur brak brand uit in de los van de boerderij staande veeschuur van de veehouder W. van de Bunt, en in de daaraan vastgebouwde kippenschuur van de fouragehandelaar T. Manten, aan de Kerkdijk in Westbroek.

De houten schuren gingen vrijwel geheel in vlammen op. 'n Pasgeboren kalf van de heer v. d. Bunt en vijf kippen van de heer Manten waren niet meer te redden. Door zoon Wim v. d. Bunt werden met gevaar voor eigen leven nog drie pinken en drie kalveren gered uit de brandende stal, wat hem nog op wat verschroeide haren kwam te staan."

Vergelijk dat maar eens met een kop uit de Volkskrant van 4 juni 2021:

"Dinsdag kwamen bij een stalbrand in het Limburgse Nederweert 4.600 varkens om het leven. Hoe kan het dat er in Nederland nog altijd gemiddeld 12 duizend dieren per maand sterven bij een brand?"

Hooibroei en hooibergbranden

Al in de brandkeure van Westbroek⁸ wordt verwezen naar het 'Reglement tot voorkoming van brand ten platten lande door het broeijen van hooi', uitgevaardigd door Gedeputeerde Staten van Utrecht in 1781. Hooibroei en hooibergbranden komen dus van oudsher voor.

Foto 4; Hooibergbrand bij Hoek aan de Gageldijk, 1941 (collectie Wout van Winssen)

De brandweer van Achttienhoven en Westbroek had van oudsher tot in de jaren tachtig na de oorlog te maken met hooibroei en hooibergbrand als een jaarlijks terugkerend verschijnsel, dat grote inspanningen vergde van de vrijwillige brandweer. Nog in september 1972 meldde de Gooi en Eemlander de derde hooibergbrand van dat seizoen. In het verslag van een van de eerdere branden (9-9-1972), schrijft de krant:

"Om half vijf (JM: 's middags) loeide de brandweersirene voor een levensgrote hooibergbrand op de boerderij van de heer G. de Waal Czn aan de Kerkdijk. De ongeveer 50 ton hooi bevattende berg brandde als een fakkel.

In een recordtijd waren de vrijwilligers op het terrein aanwezig. De brand werd met zes stralen bestreden en tegelijkertijd werden de belendende percelen natgehouden.

De brandweer uit Maartensdijk was ook snel met een troep bluseenheden aanwezig, maar behoefde niet te worden ingezet. Het nablussen duurde tot 4 uur in de nacht, waarbij de hooiresten werden afgevoerd en op veilige afstand in het weiland gedeponerd.

Hier zullen de resten nog wel enige dagen blijven smeulen en roken, tot groot ongerief van de omwonenden."

Hooibroei ontstaat door spontaan verlopende fermentatieprocessen onder invloed van micro-organismen, zoals bacteriën en schimmels, wanneer het hooi vochtig is⁹. Micro-organismen "eten" van het hooi, ze vormen grote levensgemeenschappen die tezamen de temperatuur van het hooi doen stijgen tot soms boven de 100°C. Het hooi broeit dan. De warmte kan in het natte hooi nergens naartoe en verhit dus het hooi zelf. Door deze verhitting neemt de activiteit van micro-organismen nog sneller toe, zodat het proces zichzelf in stand houdt en versterkt. Dit wordt verraden door een typerende karamel-achtige geur. Als het hooi een temperatuur van 55°C bereikt volgt er een chemische reactie waarbij brandbare gassen vrijkomen. Uiteindelijk bereikt de reactiehitte de buitenkant van de hooiopslag. Dit hooi is meestal droger en staat bovendien in contact met de lucht. Wanneer de temperatuur van de buitenste hooilagen voldoende is opgelopen zal de hooiberg spontaan vlamvatten. Hooibroei komt vooral binnen zes weken na het oogsten voor.

Boeren gebruiken al sinds de 17e eeuw hooiroeden, ijzeren staven die in de hooiberg geschoven worden¹⁰. Na een uur wordt de roede uit de hooiberg gehaald en aan de temperatuur kan men voelen of er een broeiproces gaande is. Tegenwoordig kan met (elektronische) thermometers hetzelfde gedaan worden maar dan sneller en nauwkeuriger.

Als de temperatuur oploopt moet de hooiberg 'uitgehaald' of 'omgezet' worden. Dit betekent dat alle hooi uit elkaar gehaald wordt, waardoor de warmte weg kan en de fermentatie stopt. Het omzetten van de berg was een warm en gevaarlijk werk, want door de toevoer van zuurstof kon de hele boel alsnog in de brand vliegen. Vooral voor de persoon die in de berg stond, was het zwaar en gevaarlijk. Door de mechanisatie van de landbouw kan daarbij nu groot materieel worden ingezet, wat de bestrijding van hooibranden veel veiliger heeft gemaakt.

⁸ St Maerten 59, december 2020; zie ook www.stmaerten.nl

⁹ <https://nl.wikipedia.org/wiki/Hooibroei>

¹⁰ <http://www.hooiberg.info/?page=themas/brand>

Ook op preventief gebied is veel bereikt. De belangrijkste maatregel om broei te voorkomen is droog opslaan. Het vochtgehalte mag niet meer dan 22% zijn, voor grote balen zelfs niet meer dan 18%. We merkten al op dat al eeuwenlang de temperatuur van de hooiberg regelmatig gemeten wordt. Later werd ook het belang van ventilatie duidelijk. Om het hooi te beluchten en te drogen, werd vaak een ventilatieschacht in het midden uitgespaard door een melkbus of ijzeren pijp mee omhoog te trekken tijdens het vullen. Later kwamen elektrisch aangedreven ventilatoren op de markt.

Toch is het risico nog niet volledig geëlimineerd. Zo maakte De Stentor nog op 26 augustus 2021 melding van een grote hooibergbrand in Doornspijk.

Foto 5; Historische boerderij met hooiberg, Kerkdijk 160, in 2021

In Westbroek staan aan de Kerkdijk nog 19 hooibergen¹¹, waarvan één nagebouwde. De 18 anderen hebben dienstgedaan, maar zijn verder niet meer als zodanig in gebruik. De meesten (12) zijn van het type 4-roeder, dat wil zeggen dat de kap rust op vier palen (de zgn 'roeden'). De palen zijn tegenwoordig vaak van beton of metaal. De overige 6 zijn 3-roeders, met een zeskantige kap¹². In Achttienhoven telden wij 15 hooibergen. Hiervan zijn er 6 uitgevoerd als 4-roeder en 9 zijn te herkennen als 3-roeder.

Hooibergen hebben hun functie verloren en de meesten doen nu dienst als schuur, carport of overdekt terras. Sommigen zijn nauwelijks te herkennen omdat de roeden net boven de kap zijn afgezet. Gevreesd moet worden dat het markante beeld van de hooiberg (zie foto) geleidelijk gaat verdwijnen. Misschien is het zinvol om hooibergen op te nemen als beschermingswaardig agrarisch cultureel erfgoed?¹³

Brand bij de brandweer?

Tot slot een wel heel bijzondere brand in de brandweerkazerne van Westbroek.

De VAR¹⁴ meldde op 6 januari 1998 het volgende:

“De brandweer Westbroek moest deze week een keer om tien uur 's avonds zelf 112 bellen. In de garage aan de Dr. Welfferweg was door kortsluiting brand uitgebroken. Boven in de kazerne zaten een aantal cursisten die de cursus onderbrandmeester volgen. Het was deze avond de beurt aan Westbroek om een oefening te verzorgen. Na geoefend te hebben gingen de cursisten voor nabespreking naar het leslokaal. Na enige tijd kwam er rook van beneden. De cursisten gingen snel naar beneden door de rook terwijl de man uit Westbroek het alarmnummer 112 belde. Of het zolang duurde voor er contact was met Utrecht weten we niet. De rookontwikkeling was ineens zo hevig dat de Westbroeker er niet meer door kon. De man sloeg met een stoel een zijraam stuk, waarbij hij zich verwondde en kon zich toen in veiligheid brengen door in een goot te gaan staan. Inmiddels waren zijn collega's gealarmeerd. Die bevrijdden de man met een ladder. In de garage zo vertelde commandant Oudhof van Westbroek, moest er tijdens het drogen van de persluchtmaskers achter in de garage kortsluiting ontstaan zijn met een hevige rookontwikkeling. De toegesnelde brandweermannen reden snel de brandweerwagen naar buiten om met hogedruk de brand in hun eigen garage te blussen. Na afloop konden de brandweermannen geen kopje koffie meer drinken, zoals ze gewend zijn, omdat de garage naar rook stonk en het niet verantwoord was om er te blijven. Bij de overburen, veehouder van de Broek, kregen de brandweermannen hun koffie.

¹¹ <http://www.hooidelta.nl/nl/nederlands-hooibergmuseum/hooiberg>

¹² <http://www.hooidelta.nl/nl/nederlands-hooibergmuseum/de-drieroeder-en-ijzeren-berg>

¹³ Rijksdienst cultureel erfgoed, Ruimte voor agrarisch landschap en erfgoed, 2018.

¹⁴ Huis aan huisblad in Stichtse Vecht, destijds Maarssen.

Daar kwamen, naast de commandanten, ook de wethouders Lam en Klaassen om poolshoogte te nemen. “

Voor de brandweerlieden uit Achttienhoven en Westbroek is de gebeurtenis nog steeds een open zenuw. Vooral bij de brandweerwedstrijden met andere korpsen werden er vaak harde grappen gemaakt. “Zo, dus jullie zijn dat korps dat zijn eigen kazerne in brand heeft gestoken?”, is nog een van de milde varianten.

Het imago van de vrijwillige brandweer heeft er bij de bevolking gelukkig niet onder geleden en het brandweerkorps maakt nog altijd een belangrijk deel uit van het sociale leven en de sociale samenhang in Achttienhoven en Westbroek.

Extra

Meer over hooibroei en hooibrand, een film en heel veel krantenfragmenten vindt u op de website van de HVM. Zie www.stmaerten.nl.

Verantwoording

Deze publicatie is samengesteld op basis van archiefstukken van RHC Vecht en Venen, krantenknipsels uit het archief van Wout van Winssen en nader onderzoek in de database van www.delpher.nl. De krantenberichten (cursief) zijn in de oorspronkelijke spelling overgenomen. Volledige bronvermelding vindt u op www.stmaerten.nl.